Wanted: yrittäjä yrittäjän paikalle

16.12.2021

Yhä useampi yrittäjä on lähivuosina saavuttamassa eläkeiän. Heistä monilla on lapsia. Viidennes heistä uskoo yritystoiminnan siirtyvän eteenpäin sukupolvenvaihdoksella (Varamäki ym. 2021). Miten yrityksen jatkuminen otetaan puheeksi perheessä?

Puhukaa, kysykää ja keskustelkaa

Tutkimuksen mukaan yrittäjinä toimivista vanhemmista reilu puolet antaa lastensa vapaasti päättää, haluavatko he jatkaa yritystoimintaa. Kolmannes ei toivo lapsistaan yrittäjiä ja joka kymmenes yrittäjävanhempi toivoo lapsen jatkavan heidän elämäntyötään. (Varamäki ym. 2021.)

Harmittavan usein arjen elämässä vanhemmat unohtavat kysyä lapsiltaan mitä he ajattelevat. Tai jos ovat vuosia sitten kysyneet niin eivät kysy enää uudelleen kysy. Olettavat vain, että tilanne on sama, vaikka todellisuudessa elämäntilanne ja kiinnostus yritystä kohtaan voi olla ihan toinen.

Sarjakuvassa pieni ja kiukkuinen Ahmed Ahne huutaa haluavansa kalifiksi kalifin paikalle. Mutta vastassa on paljon mutkia ja ongelmia. Tosielämässä perheyrityksissä kannattaa hyvissä ajoin kysyä mahdollisilta seuraajilta ”haluaisitko yrittäjäksi yrittäjän paikalle?” Silloin monet mutkat voidaan oikoa ja ongelmat torjua jo ennalta.

Jatkajakoulusta apua pohdintaan

SeAMK haluaa olla auttamassa opiskelijoitaan sekä maakunnan yrityksiä jatkajakysymyksissä. Vuoden 2022 aikana pilotoidaan Jatkajakoulua, joka tarjoaa monia mahdollisuuksia. Yksi tärkeä tavoite on, että perheen yrityksen jatkamista pohtivat opiskelijat voivat tutustua toisiinsa ja saada vertaistukea. Jatkajakoulu tarjoaa myös tietoa perheyritysten sekä yrittäjäperheiden erityispiirteistä. Omistajuuden, johtajuuden ja sukulaisuuden tuomat roolit ovat oma aihealueensa. Samoin se, mitä yrityksen omistamiseen itse asiassa sisältyykään. Jatkajakoulussa tuodaan lisäksi tietoa siitä, kuinka sukupolvenvaihdosten taloudellisiin ja juridisiin tekijöihin voidaan jo ennalta valmistautua, jotta mahdolliset sudenkuopat voitaisiin välttää.

Keskustelun käyminen ja etenkin vaikeiden asioiden esiin nostaminen ei useinkaan ole helppoa perheyrityksessä. Yksi jatkajakoulun tavoitteista on aikaansaada keskustelua. Mahdolliselle jatkajalle annetaan koulusta tehtäväksi keskustella vanhempiensa ja muiden mahdollisten omistajien kanssa erinäisistä yrittäjyyteen ja yritykseen liittyvistä aiheista. Tällöin on toivottavasti helpompi nostaa asiat esiin.

Toimivakin yritys loppuu, ellei jatkajaa löydy

Jatkajien löytyminen on tärkeä kysymys niin yksittäisille yrityksille, maakunnan elinvoimaisuudelle kuin kansantaloudellekin. Varamäki ym. (2021) havaitsivat tuloksissa ennakkomerkkejä siitä, että sukupolvenvaihdosten suhteellisen osuus omistajanvaihdoksista voi olla hyvin laskusuuntainen tulevina vuosina. Nimittäin kuusi vuotta sitten paljon useampi vanhempi toivoi lapsen jatkavan yritystä.

Ajoissa aloitettu mietintä perheen tai suvussa olevan yrityksen jatkamisesta antaa mahdollisille jatkajille aikaa miettiä asiaa rauhassa ja valmistautua siihen. Jatkajakoulu tarjoaa turvallisen ympäristön kuulla sukupolven vaihdoksen tehneiden kokemuksia, nostaa esiin mieltä askarruttavia kysymyksiä tai olla kuulolla, jotta saa selville, mistä oikein onkaan kyse.

Jatkajakoulu on osa EAKR-rahoitteista hanketta Uusia toimintamalleja jatkuvuuden ja kasvun kiihdyttämiseksi.

Lisätietoja Jatkajakoulusta: tästä linkistä ja Elina Ojala (elina.ojala@app-staging.seamk.hion.dev).

Salla Kettunen
Asiantuntija, TKI
SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Aila Hemminki
Asiantuntija, TKI
SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Lähde:

Varamäki, E., Tall, J., Joensuu-Salo, S. Viljamaa, A. & Katajavirta, M. 2021. Valtakunnallinen omistajanvaihdosbarometri 2021.